

О. В. Рожнов

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри цивільного процесу
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ПІДСТАВИ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРИМУСУ У СВІТЛІ РЕФОРМИ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

У статті робиться висновок, що у Проекті ЦПК України загальним принципом побудови інституту «Заходів процесуального примусу» є принцип нормативного визначення кола діянь, за які можуть бути застосовані заходи процесуального примусу. Досліджуючи запропоноване у Проекті ЦПК України визначення заходів процесуального примусу робиться висновок, що на відміну від визначення, яке закріплене у чинному ЦПК України і в якому підставою застосування відповідних заходів є не самі дії тих чи інших учасників провадження, а їх наслідки, тобто порушення встановлених у суді правил або протиправне перешкоджання здійсненню цивільного судочинства (ст. 90 ЦПК України), підстави застосування заходів процесуального примусу – визначені у ЦПК випадки (ст. 144 Проекту ЦПК України).

Ключові слова: заходи процесуального примусу, підстави застосування заходів процесуального примусу, порушення встановлених у суді правил, протиправне перешкоджання здійсненню цивільного судочинства.

Постановка проблеми. Проект Закону про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів (далі – Проект ЦПК) [1] зберігає такий консолідований інститут як «заходи процесуального примусу» та дотримується такого ж підходу у побудові зазначеного інституту, як і чинний ЦПК України. Так, як і чинний ЦПК України, Проект ЦПК України містить дві загальні норми «Підстави і порядок застосування заходів процесуального примусу» та «Види заходів процесуального примусу» і чотири норми, які визначають конкретні підстави застосування кожного із видів заходів процесуального примусу.

Мета статті – дослідження запропонованого у Проекті ЦПК України визначення заходів процесуального примусу, яке закріплене у чинному ЦПК України і в якому підставою застосування відповідних заходів є не самі дії тих чи інших учасників провадження, а їх наслідки, тобто порушення встановлених у суді правил або протиправне перешкоджання здійсненню

цивільного судочинства (ст. 90 ЦПК України), підстави застосування заходів процесуального примусу – визначені у ЦПК випадки (ст. 144 Проекту ЦПК України).

Виклад основного матеріалу. У Проекті ЦПК України загальним принципом побудови інституту «Заходів процесуального примусу» є принцип нормативного визначення кола діянь, за які можуть бути застосовані заходи процесуального примусу. Такий принцип є характерним для адміністративної відповідальності та кримінальної відповідальності. Відповідно до ст. 144 Проекту ЦПК України заходами процесуального примусу є процесуальні дії, що вчиняються судом у визначених цим Кодексом випадках з метою спонукання відповідних осіб до виконання встановлених у суді правил, добросовісного виконання процесуальних обов'язків, припинення зловживання правами та запобігання створенню протиправних перешкод у здійсненні судочинства. Заходи процесуального примусу застосовуються судом шляхом постановлення ухвали. До видів заходів процесуального примусу, згідно зі ст. 145 Проекту ЦПК України, відносяться 1) попередження; 2) видалення із зали судового засідання; 3) тимчасове

вилучення доказів для дослідження судом; 4) привід; 5) штраф. Застосування заходів процесуального примусу не звільняє від виконання обов'язків, встановлених цим Кодексом.

Запропоноване у Проекті ЦПК України визначення заходів процесуального примусу свідчить, що на відміну від визначення, яке закріплене у чинному ЦПК України і в якому підставою застосування відповідних заходів є не самі дії тих чи інших учасників провадження, а їх наслідки, тобто порушення встановлених у суді правил або протиправне перешкоджання здійсненню цивільного судочинства (ст. 90 ЦПК України), підстави застосування заходів процесуального примусу – визначені у ЦПК випадки (ст. 144 Проекту ЦПК України) Так, наприклад, у разі неподання письмових, речових чи електронних доказів, що витребувані судом, без поважних причин або без повідомлення причин їх неподання суд може постановити ухвалу про тимчасове вилучення цих доказів державним виконавцем для дослідження судом (ст. 147 Проекту ЦПК України)

На наш погляд, більш логічно завершеним та правильним слід вважати визначення заходів процесуального примусу, яке міститься у чинному ЦПК України. Так, під підставами застосування заходів цивільного процесуального примусу слід розуміти сукупність передбачених ЦПК України обставин, необхідних і достатніх для того, щоб їх застосування було визнане законним. Підстави застосування заходів цивільного процесуального примусу слід розглядати у двох аспектах, по-перше, у загальному юридичному плані, як сукупність правових норм, у відповідності до яких вони встановлюються і застосовуються. По-друге, у кожному конкретному випадку їх застосування, коли їх підставу становлять ті чи інші обставини, передбачені законом.

Юридичною (нормативною) підставою застосування заходів процесуального примусу виступають норми цивільного процесуального права, які передбачають право суду застосувати конкретний захід процесуального примусу. Питання про підстави застосування заходів процесуального примусу є мало дослідженим. Хоча від пра-

вильного визначення підстав застосування залежить правомірність застосування заходів процесуального примусу. Складність у визначенні підстав застосування заходів процесуального примусу полягає і у тому, що ЦПК України чітко не визначив, що є підставою застосування заходів процесуального примусу. Так, ст. 90 ЦПК України «Підстави і порядок застосування заходів процесуального примусу» у ч. 1 дає поняття заходів процесуального примусу як встановлених ЦПК України процесуальних дій, що застосовуються судом до осіб, які порушують встановлені у суді правила або протиправно перешкоджають здійсненню цивільного судочинства. Ч. 2 ст. 90 ЦПК України, встановлюючи порядок застосування заходів процесуального примусу, підкреслює, що ці дії застосовуються судом негайно після вчинення порушення. Ч. 2 ст. 144 Проекту ЦПК України, визначаючи порядок застосування заходів процесуального примусу, зазначає, що воно здійснюється шляхом постановлення ухвали. У зв'язку з цим більшість дослідників вважають, що ці дії застосовуються у зв'язку з процесуальними порушеннями осіб – учасників процесу або інших осіб, присутніх у залі судового засідання (недотримання встановлених у суді правил або протиправне перешкоджання здійсненню цивільного судочинства) [2, с. 18]. Підставою застосування заходів процесуального примусу є порушення встановлених у суді правил, у тому числі й тих, що встановлюються безпосередньо судом, або протиправне перешкоджання здійсненню адміністративного судочинства [3, с. 13].

Відповідно до ч. 2 ст. 91 ЦПК України до однієї особи не може бути застосовано кілька заходів процесуального примусу за одне й те саме правопорушення. Це положення деталізує конституційний принцип (ст. 61 Конституції України) про те, що ніхто не може бути двічі притягнутий до юридичної відповідальності за одне й те саме порушення [3, с. 14]. Такий підхід вимагає реалізацію заходів процесуального примусу у рамках правової відповідальності. Проект ЦПК жодних обмежень щодо неможливості застосування кількох заходів процесуального примусу за одне й те саме правопорушення не містить.

Особливість заходів процесуально-го примусу повинна полягати у тому, що обмеження, які ними передбачені, не повинні мати ознак відповідальності. Їх призначення полягає у запобіганні або припиненні поведінки, яка порушує встановлені у суді правила або протиправно перешкоджає здійсненню цивільного судочинства. Застосування заходів процесуального примусу є правом суду, тобто їх застосування не є обов'язковим наслідком правопорушення, яке є характерним у рамках правової відповідальності. По суті, у проекті ЦПК України при визначенні поняття заходів процесуального примусу законодавець не зовсім послідовно спробував застосувати зазначені вище положення, закріпивши, що процесуальні дії вчиняються судом з метою спонукання відповідних осіб до виконання встановлених у суді правил, добросовісного виконання процесуальних обов'язків, припинення зловживання правами та запобігання створенню протиправних перешкод у здійсненні судочинства (ст. 144 Проекту ЦПК України).

У той же час у ч. 3 ст. 44 Проекту ЦПК України закріплено, що у випадку невиконання учасником справи його обов'язків, суд застосовує до такого учасника заходи процесуального примусу, передбачені цим Кодексом та ч. 4 ст. 45 Проекту ЦПК України, суд зобов'язаний вжити заходів для запобігання зловживанню процесуальними правами. У випадку зловживання процесуальними правами учасником судового процесу суд застосовує до нього заходи, визначені цим Кодексом. Крім того, закріпивши у ч. 8 ст. 85 Проекту ЦПК України положення, що у разі неповідомлення суду про неможливість подати докази, витребувані судом, а також за неподання таких доказів з причин, визнаних судом не поважними, суд застосовує до відповідної особи заходи процесуального примусу, передбачені цим Кодексом. Ч. 9 ст. 85 Проекту ЦПК України передбачає, що притягнення винних осіб до відповідальності не звільняє їх від обов'язку подати витребувані судом докази.

Враховуючи те, що ЦПК України не дає визначення понять порушення чи правопорушення, яке зустрічається в окремих нормах ЦПК України, а у Проекті ЦПК

України взагалі відсутня про них згадка можна зробити висновок, що поведінка особи не може бути підставою для застосування до неї заходів процесуального примусу. У зв'язку з цим слід погодитися з висновком, що у випадку із суміжними правовими інститутами, підставою покладання на неї негативних наслідків є не сама поведінка особи, а її наслідки, що мають юридичне значення [4, с. 402].

Підставами застосування заходів процесуального примусу є факт порушення встановлених у суді правил або факт протиправного перешкодження здійсненню цивільного судочинства. Конкретні заходи процесуального примусу за дії, наслідком яких є порушення встановлених у суді правил або протиправного перешкодження здійсненню цивільного судочинства, передбачені спеціальними нормами ЦПК України. Так, за порушення порядку під час судового засідання учасниками цивільного процесу та іншими особами, присутніми у судовому засіданні, або невиконання ними розпоряджень головуючого, може застосовуватися попередження тільки у разі, якщо наслідком є порушення встановлених у суді правил (ч. 1 ст. 92 ЦПК України).

За перешкодження здійсненню правосуддя у формі неподання без поважних причин письмових чи речових доказів, що витребувані судом, та неповідомлення причин їх неподання застосовується тимчасове вилучення доказів для дослідження судом (ч. 1 ст. 93 ЦПК України). У спеціальних нормах ЦПК України можуть також передбачатися особливості застосування конкретних заходів процесуального примусу, встановлюючи коло суб'єктів та інші додаткові умови правомірності застосування вказаних заходів. Привід за протиправне перешкодження здійсненню цивільного судочинства, що виразилося у неявці у судовому засіданні без поважних причин або неповідомлення про причини неявки, може застосовуватися тільки до свідка, який був належним чином повідомлений про дату та час судового засідання та здійснюватися через органи внутрішніх справ з відшкодуванням у дохід держави витрат на його здійснення (ч. 1 ст. 94 ЦПК України).

Встановлені у суді правила містять як загальні правила поведінки громадян у суді, так і спеціальні правила поведінки учасників процесу та інших осіб, присутніх у судовому засіданні та обов'язковість розпоряджень головуючого у судовому засіданні. На сучасному етапі правила поведінки громадян у суді встановлюються самими суддями і, відповідно, у кожному суді діють свої правила. У зв'язку з цим слід погодитися з тим, що створення єдиної для всіх видів судочинства нормативної основи, яка буде регламентувати правила поведінки у суді, є об'єктивно необхідним [5, с. 80]. Відсутність єдиних для всіх нормативно визначених правил поведінки громадян у суді, тобто закріплених нормативно правовим актом (голова суду не є суб'єктом правотворчості), не дає можливості вважати їх порушення, як спосіб порушення встановлених у суді правил, що є підставою для застосування заходів процесуального примусу.

Порушення порядку під час судового засідання як спосіб порушення встановлених у суді правил є дії (бездіяльність) учасників процесу або інших осіб, присутніх у залі судового засідання, які не виконують передбачені ЦПК України обов'язки, які направлені на забезпечення у судовому засіданні належного порядку. Так, згідно зі ст. 161 ЦПК України особи, які беруть участь у справі, свідки, перекладачі, експерти, спеціалісти звертаються до суду словами «Ваша честь». Особи, присутні у залі судового засідання, повинні встати, коли входить і виходить суд. Рішення суду особи, присутні у залі, заслуховують стоячи. Особи, які беруть участь у справі, свідки, експерти, спеціалісти, перекладачі дають пояснення, показання, висновки, консультації тощо стоячи. Відступ від зазначених вимог допускається з дозволу головуючого. Особи, які беруть участь у справі, передають документи та інші матеріали головуючому через судового розпорядника (ст. 162 ЦПК України). Дійсно, ЦПК України не визначає дії, які можуть бути кваліфіковані як порушення порядку у залі судового засідання [2, с. 18]. У кожному конкретному випадку суддя, вирішуючи питання про порушення порядку під час судового засідання, повинен визна-

чити, положення якої конкретної норми ЦПК України були порушені учасниками цивільного процесу, або іншими особами, присутніми у судовому засіданні.

Під розпорядженнями головуючого у судовому засіданні, невиконання яких є способом порушення встановлених у суді правил, слід розуміти усні веління, накази головуючого судді учасникам процесу, а також іншим особам, присутнім у судовому засіданні, спрямовані на забезпечення порядку у судовому засіданні та проведення засідання у встановленому законом та судом порядку. Такі веління або накази не є запобіганням порушення порядку під час судового засідання учасником процесу або іншими особами, присутніми у судовому засіданні. Відповідно до ч. 2 ст. 160 ЦПК України головуючий своїми владними розпорядженнями керує ходом судового засідання, забезпечує додержання послідовності і порядку під час вчинення процесуальних дій, здійснення учасниками цивільного процесу їх процесуальних прав і виконання ними обов'язків, спрямовує судовий розгляд на забезпечення повного, всебічного та об'єктивного з'ясування обставин справи, усуваючи із судового розгляду все, що не має істотного значення для вирішення справи. Учасники цивільного процесу, а також інші особи, присутні у залі судового засідання, зобов'язані беззаперечно виконувати розпорядження головуючого (ч. 3 ст. 162 ЦПК України). У разі виникнення заперечень у будь-кого з осіб, які беруть участь у справі, а також свідків, експертів, спеціалістів, перекладачів щодо дій головуючого, ці заперечення заносяться до журналу судового засідання і про їх прийняття чи відхилення суд постановляє ухвалу (ч. 3 ст. 160 ЦПК України). Розпорядження головуючого передують діям (бездіяльності) учасників процесу, або інших осіб, які присутні у судовому засіданні і які можна розглядати як невиконання розпоряджень головуючого. Характерними особливостями розпоряджень головуючого є: 1) спосіб керування головуючим ходом судового засідання; 2) прямиий (безпосередній) вплив на учасників процесу, та осіб, присутніх у судовому засіданні, шляхом встановлення їх прав та обов'язків; 3) односторонній

вибір головуючим процесуальних дій (не підлягають обговоренню ні з іншими суддями під час колегіального розгляду, ні з учасниками процесу); 4) беззаперечна обов'язковість виконання розпоряджень головуючого; 5) обмежений характер владних процесуальних дій головуючого, вони обмежені колом суб'єктів, на які поширюються, це учасники цивільного процесу та інші особи, присутні у залі судового засідання, а також у часі – вони є обов'язковими тільки під час судового засідання. Контроль за виконання таких розпоряджень головуючого покладається на судового розпорядника. Діяльність служби судових розпорядників регламентується Наказом Державної судової адміністрації України від 14 липня 2011 р. № 112 «Про затвердження Положення про службу судових розпорядників та організацію їх діяльності» [6].

У відповідності до зазначеного Положення судові розпорядники мають право: за дорученням головуючого робити зауваження учасникам судового процесу та іншим особам, присутнім у залі судового засідання, у разі порушення ними встановлених правил або невиконання розпоряджень головуючого у судовому засіданні, вимагати від таких осіб додержання порядку та вживати відповідних заходів щодо усунення порушень; звертатись до працівників правоохоронних органів у випадках порушення громадського порядку у приміщенні суду та з метою затримання осіб, які чинять протиправні дії; видаляти з приміщення суду та зали судового засідання за розпорядженням голови суду, або головуючого судді осіб, які відмовляються виконувати їх законні вимоги, проявляють неповагу до суду, порушують громадський порядок у приміщенні суду та процесуальний порядок здійснення судочинства тощо; складати протоколи про адміністративні правопорушення, передбачені статтею 185-3 КУпАП України [6].

Судове засідання не є формою виключно судового розгляду. Судове засідання проводиться у суді першої інстанції для вирішення різних питань, не пов'язаних з розглядом справи по суті, наприклад, питання про скасування заходів забезпечення позову вирішується у судовому засіданні

ні з повідомленням осіб, які беруть участь у справі (ч. 5 ст. 154 ЦПК України). Судове засідання є однією із форм процесуальної діяльності апеляційного суду, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ. Окремий вид судового засідання – попереднє, яке проводиться з метою з'ясування можливості врегулювання спору до судового розгляду або забезпечення правильного та швидкого вирішення справи (ч. 1 ст. 130 ЦПК України). Судове засідання є й формою процесуальної діяльності таких специфічних проваджень цивільного судочинства як провадження у зв'язку з нововиявленими обставинами (ч. 1 ст. 365 ЦПК України), провадження у справах про оскарження рішень третейських судів та про видачу виконавчих листів на примусове виконання рішень третейських судів (ч. 3 ст. 389.4 та ч. 1 ст. 389.9 ЦПК України), про визнання та виконання рішень іноземних судів в Україні (ч. 4 ст. 395 ЦПК України), відновлення втраченого судового провадження (ч. 2 ст. 408 ЦПК України). При цьому в одних випадках у ЦПК України передбачалось, що судове засідання проводиться з додержанням загальних правил, встановлених цим Кодексом для судового розгляду, з винятками, встановленими відповідною главою (ч. 11 ст. 130 ЦПК України). В інших випадках ЦПК України передбачає правила судового засідання. Так, заява про скасування судового наказу розглядається судом протягом десяти днів з дня постановлення ухвали про прийняття такої заяви до розгляду у відкритому судовому засіданні. Неявка осіб, належним чином повідомлених про час і місце розгляду заяви про скасування судового наказу, не перешкоджає розгляду такої заяви. Головуючий відкриває судове засідання і з'ясовує, хто із викликаних осіб з'явився, встановлює їх особу, перевіряє повноваження представників, після чого повідомляє зміст заяви про скасування судового наказу і з'ясовує думку осіб, які беруть участь у розгляді такої заяви (ч. 6, 7 ст. 105 ЦПК України). При цьому ЦПК України передбачає тільки одне спеціально обладнане приміщення суду, в якому проводиться судове засідання – зал засідань (ч. 3 ст. 158 ЦПК України). Тобто,

на наш погляд, за наявності передбачених ЦПК України підстав заходи процесуального примусу можуть бути застосовані у судовому засіданні, яке не пов'язане з судовим розглядом.

Протиправне перешкоджання здійсненню цивільного судочинства це дії (бездіяльність) учасників цивільного процесу, осіб, присутніх у судовому засіданні та інших осіб, які направлені на створення перешкод у досягненні завдань цивільного судочинства (справедливий, неупереджений та своєчасний розгляд та вирішення цивільних справ з метою захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави) (ст. 1 ЦПК України). Протиправність діяння виражається у порушенні норми права, або ж, як зазначалося у науковій літературі, юридичного обов'язку [7, с. 47-62]. Відповідно до ч. 1 ст. 90 ЦПК України тільки факт протиправного перешкоджання здійсненню цивільного судочинства може бути підставою застосування заходів процесуального примусу. Тобто перешкоджання повинно бути пов'язане з порушенням конкретної норми ЦПК України. Використання у ст. 90 ЦПК України словосполучення «протиправне перешкоджання» ще раз підкреслює, що підставою застосування є не дії (бездіяльність), а їх наслідки. Хоча деякі дослідники, які визнають єдиною підставою застосування заходів процесуального примусу процесуальне правопорушення, звертають увагу на незрозумілість використання законодавцем словосполучення «протиправно перешкоджають» оскільки перешкоджання суду у відправленні правосуддя завжди є протиправним [8, с. 74].

Висновки. Усі заходи процесуального примусу можна умовно розділити на дві групи у залежності від їх функціональної направленості. До першої групи заходів процесуального примусу відносяться заповігання та видалення із зали судового засідання. Вони направлені на забезпечення належної поведінки учасниками цивільного процесу. До другої групи заходів відносяться тимчасове вилучення доказів для дослідження судом та привід, які направлені на отримання доказів. Підста-

вою застосування заходів процесуального примусу, які направлені на забезпечення належної поведінки, учасниками цивільного процесу є факт порушення встановлених у суді правил, підставою застосування заходів процесуального примусу направлених на отримання доказів є факт протиправного перешкоджання здійсненню цивільного судочинства.

Список використаної літератури:

1. Проект Закону про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів №6232 від 23.03.2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=61415.
2. Бобрик В. Заходи процесуального примусу: порівняльно-правовий аналіз у різних видах цивільного судочинства / В. Бобрик // Підприємництво, господарство і право № 10, 2014. – С. 18.
3. Панченко О. Особливості застосування заходів процесуального примусу в адміністративних судах головуючим у судовому засіданні / О. Панченко, О. Кузьменко // Вісник Вищого адміністративного суду України. – № 3. – 2008. – С. 13.
4. Відповідальність у праві: філософія, історія, теорія : [монографія] / [І. Безклубий, С. Бобровник, І. Грищенко та ін.] ; за заг. ред. І. Безклубого. – К. : Грамота, 2014 – С. 402. – (Серія «Про українське право»).
5. Коломоєць Т. О. Генеза, доктринальні та нормативні аспекти відповідальності за прояв неповаги до суду / Т. О. Коломоєць, Ю. В. Калашник. – Херсон : Гельветика, 2013. – С. 80.
6. Про затвердження Положення про службу судових розпорядників та організацію їх діяльності : Наказ Державної судової адміністрації України від 14 липня 2011 р. № 112. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: dsa.court.gov.ua/dsa/2214/nds9/.
7. Лейст О. Э. Санкции в советском праве / О. Э. Лейст. – М. : Госюриздат, 1962. – С. 47-62.
8. Гетьманцев М. Заходи процесуального примусу як засоби реалізації цивільної процесуальної відповідальності / М. Гетьманцев // Юридична Україна, 2011. – № 5. – С.74

Рожнов О. В. Основания применения мер процессуального принуждения в свете реформы гражданского процессуального законодательства Украины

В статье делается вывод о том, что в Проекте ГПК Украины общим принципом построения института «Мер процессуального принуждения» является принцип нормативного определения круга действий, за совершение которых могут быть применены меры процессуального принуждения. Исследуя предложенное в Проекте ГПК Украины понятие мер процессуального принуждения, делается вывод о том, что в отличии от определения закрепленного в действующем ГПК Украины, в котором основанием применения соответствующих мер являются не сами действия участников производства, а их последствия, то есть нарушение установленных в суде правил или противоправное препятствование осуществлению гражданского судопроизводства (ст. 90 ГПК Украины), основание применения мер процессуального принуждения – определенные ГПК случаи (ст. 144 Проекту ГПК Украины).

Ключевые слова: меры процессуального принуждения, основания применения мер процессуального принуждения, нарушение установленных в суде правил, противоправное препятствование осуществлению гражданского судопроизводства.

Rozhnov O. Grounds for applying procedural coercive measures in light of the reform of the civil procedural legislation of Ukraine

It is concluded that in the draft of the CPC of Ukraine, the general principle of the institution of the "Measures of coercive measures" institution is the principle of normative definition of the range of actions for which the measures of procedural coercion may be applied. Investigating the notion of measures of procedural coercion proposed in the Draft GCP of Ukraine, it is concluded that, unlike the definition established in the current GIC of Ukraine, in which the basis of the application of the appropriate measures are not the actions of the parties of production themselves, but their consequences, that is, the violation of the rules established in the court or unlawful interference with the implementation of civil proceedings (Article 90 of the Code of Civil Procedure of Ukraine), the basis for the application of measures of procedural coercion – certain cases of the GPC (Article 144 of the Draft T K Ukraine)

Key words: measures of procedural coercion, grounds for application of measures of procedural coercion, violation of rules established in court, unlawful interference with the implementation of civil proceedings.